

Brusel 27. února 2024
(OR. en)

Interinstitucionální spis:
2023/0323(COD)

6586/1/24
REV 1

COMPET 166
MI 169
IND 78
ECOFIN 179
FIN 156
CODEC 478
IA 47

POZNÁMKA

Odesílatel:	Výbor stálých zástupců (část I)
Příjemce:	Rada
Předmět:	Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích – politická rozprava

Delegace naleznou v příloze informativní poznámku předsednictví k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, a to s ohledem na politickou rozpravu na zasedání Rady pro konkurenceschopnost dne 7. března 2024.

Informativní poznámka předsednictví

**Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o postupu proti opožděným platbám
v obchodních transakcích**

Politická rozprava

1. Návrh Komise

Opožděné platby faktur se týkají společností ze všech odvětví ve všech členských státech EU. Tento jev má zvláště nepříznivý dopad na malé a střední podniky, ty jsou totiž závislé na pravidelných a předvídatelných tocích hotovosti a mají omezenější přístup k likviditě než velké podniky.

Malé a střední podniky, které obdrží platbu se zpožděním, musí vzniklý nedostatek likvidity pokrýt prostřednictvím krátkodobých úvěrů, což zvyšuje jejich náklady na financování. Snížení počtu opožděných plateb je klíčovým prvkem, který malým a středním podnikům poskytne tolik potřebnou likviditu, aby mohly investovat do inovací nebo přenést snížení nákladů na spotřebitele.

Proto byla přijata směrnice o opožděných platbách¹, jejímž cílem je chránit evropské podniky, zejména malé a střední, a posílit jejich konkurenceschopnost. Opožděné platby nicméně dnes způsobují 25 % úpadků v EU. To vedlo Komisi k tomu, že dne 12. září 2023 zveřejnila návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích. Jeho cílem je řešit nedostatky směrnice a usilovat o zlepšení platební kázně všech dotčených subjektů a o ochranu společností před nepříznivými dopady opožděných plateb v obchodních transakcích. Nařízení je součástí širšího „balíčku úlev pro malé a střední podniky“, který zahrnoval rovněž směrnici o zjednodušení daní pro malé a střední podniky a oznámení Komise o souboru opatření ke zjednodušení postupů pro malé a střední podniky, zlepšení jejich přístupu k financování a kvalifikované pracovní síle a k podpoře malých a středních podniků během celého jejich životního cyklu.

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (přepracované znění) (Úř. věst. L 48, 23.2.2011, s. 1).

Revize pravidel pro opožděné platby, kterou Komise navrhuje, nahrazuje stávající směrnici nařízením se závaznou maximálními lhůtou splatnosti v délce 30 dnů pro všechny obchodní transakce mezi podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné správy. V případě opožděné platby by se automaticky platily náhrady a úroky a tato nová opatření by byla doplněna pevným rámcem pro vymáhání. Nařízení by podnikům rovněž usnadnilo uplatňování jejich práv, neboť by snížilo zátěž a usnadnilo přístup k účinné nápravě prostřednictvím mediace.

Podle posouzení dopadů vypracovaného Komisí mají nová pravidla snížit opožděné platby o 35 %. Kromě toho by se výrazně snížil objem času, který společnosti tráví upomínáním svých dlužníků, což by evropským podnikům ušetřilo 340 milionů člověkohodin, což odpovídá 8,7 miliardy EUR. Kromě přímých peněžních přínosů by se tím měla spravedlivěji přerozdělit likvidita v ekonomice a snížit závislost malých a středních podniků na externím financování. Cílem je chránit malé a střední podniky, které často nemají dostatečnou vyjednávací sílu a jsou nuceny akceptovat nespravedlivé platební podmínky.

Nástrojem, který Komise pro přezkum navrhuje, je nařízení. Podle názoru Komise má totiž nařízení řadu výhod, včetně řešení přeshraničního aspektu opožděných plateb. Díky nařízení by byly klíčové aspekty, například maximální lhůta pro platby a prohlídky, sazba úroků z prodlení a výše paušální náhrady, stejné v celé EU a přímo použitelné. Tímto způsobem jsou v těchto aspektech zajištěny rovné podmínky ve všech členských státech.

Současně by členské státy měly možnost přijmout u některých aspektů přísnější ustanovení. Ponechaly by si možnost uplatňovat prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů kratší lhůtu splatnosti. Postup pro přejímku nebo prohlídku může být výjimečně stanoven ve vnitrostátním právu, avšak pouze tehdy, je-li to považováno za nezbytně nutné vzhledem ke zvláštní povaze zboží nebo služeb. Tento postup musí být výslovně popsán ve smlouvě a je rovněž omezen na nejvýše 30 dnů. Nařízení by navíc stanovilo povinnosti týkající se subjektů odpovědných za prosazování, mediačních systémů, správy úvěrů, odborné přípravy v oblasti finanční gramotnosti a nespravedlivých smluvních praktik a ustanovení, ale bylo by na členských státech, aby je doplnily podle svých vnitrostátních právních předpisů.

Navrhované nařízení by se vztahovalo na platby prováděné v rámci „obchodních transakcí“, jimiž se rozumí transakce mezi podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné správy, v nichž je orgán veřejné správy dlužníkem a které vedou k dodání zboží nebo poskytnutí služeb za úplatu. Tato definice zahrnuje projektování a provádění veřejných stavebních prací a výstavbu a inženýrské stavitelství.

Nařízení by se nevztahovalo na platby v případě transakcí se spotřebiteli, platby představující náhradu škody, platby v souvislosti s dluhy, které jsou předmětem úpadkového řízení, včetně řízení, jejichž cílem je restrukturalizace dluhu.

Nové nařízení by členským státům ukládalo povinnost určit vnitrostátní orgány odpovědné za jeho prosazování, které mají spolupracovat s Komisí a dalšími příslušnými vnitrostátními donucovacími orgány, a stanovilo by výčet pravomocí, které musí tyto donucovací orgány mít.

2. Postoj členských států

Členské státy obecně podporují zohlednění zájmů malých a středních podniků a úzce se ztotožňují s argumenty Komise. Mnoho členských států se domnívá, že zavedení předvídatelných platebních podmínek by zlepšilo platební kulturu v Evropě, lépe by vymezilo smluvní svobodu, vytvořilo bezpečnější podnikatelské prostředí, zvýšilo peněžní toky, podpořilo investice, a tím posílilo konkurenceschopnost podniků v EU, zejména malých a středních podniků.

Velký počet členských států a zúčastněných stran je však znepokojen návrhem Komise, pokud jde o zásah nařízení do smluvní svobody, chybějící časovou přestávku pro kontrolu dodaného zboží nebo služeb a možné rozpory s vnitrostátními právními předpisy. Tyto členské státy a zúčastněné strany poukázaly na to, že individuální platební podmínky jsou důležitou součástí obchodních smluv a že mnoho fungujících obchodních modelů je založeno na dlouhodobých platebních lhůtách. Z jejich pohledu by omezení smluvní svobody motivovalo společnosti k přesunu smluvních vztahů do zemí mimo EU.

Velká většina členských států je tudíž proti navrhované maximální lhůtě splatnosti v délce 30 dnů, kterou obecně považují za nepřiměřený zásah normotvůrce. S ohledem na skutečnost, že stávající směrnice již měla dopad na smluvní svobodu a že toto omezení smluvní svobody je odůvodněno sledováním obecného zájmu, konkrétně hospodářského zdraví společností, a tím i ekonomického zdraví EU, požadují flexibilnější pravidla a možnost, aby si obchodní partneři sjednali vlastní platební podmínky, zejména mezi podniky stejné velikosti. Mohly by být vzájemně dohodnuty delší platební lhůty, což by nemuselo nutně znamenat nerovnou vyjednávací sílu. Zavedení přísného limitu pro lhůty splatnosti by znamenalo uplatňování stejných pravidel v různých obchodních situacích.

S tím úzce souvisí i obavy členských států ohledně volby právního nástroje, zejména plně harmonizujícího účinku nařízení, které by stejným způsobem přistupovalo k široké škále různých obchodních situací a ponechalo by členským státům velmi omezený manévrovací prostor pro přizpůsobení pravidel jejich vnitrostátnímu kontextu.

Byly rovněž vyjádřeny obavy ohledně administrativní zátěže, kterou by navrhované nařízení představovalo pro společnosti a orgány veřejné správy, zejména pokud jde o povinnost hlavních dodavatelů v rámci veřejných zakázek na stavební práce předkládat důkazy o tom, že subdodavatelům bylo zapláceno.

V několika členských státech navíc vyvolává obavy zřízení vnitrostátních orgánů, které by odpovídaly za zajištění souladu s nařízením. Kromě obav ohledně administrativní zátěže a nákladů spojených se zřízením a fungováním těchto orgánů veřejné správy panují rovněž obavy ohledně rozsahu pravomocí, které jim byly podle navrhovaného nařízení svěřeny, zejména pokud jde o překrývání pravomocí těchto orgánů s pravomocemi soudů, což by mohlo vést k vytvoření dvou typů souběžných řízení.

3. Otázky k diskusi

Ministři se vyzývají, aby vedli diskusi zejména o dvou aspektech.

- S ohledem na cíle revize směrnice o opožděných platbách, která má chránit evropské podniky, a zejména malé a střední podniky, před opožděnými platbami a zajistit přechod na kulturu včasných plateb, se ministři vyzývají, aby vyjádřili svá stanoviska k volbě právního nástroje.
- Vzhledem k nutnosti chránit hospodářské zdraví podniků, a zejména malých a středních podniků, a vzhledem k tomu, že je důležité, aby orgány veřejné správy vytvořily precedens pro včasné platby, se ministři vyzývají, aby si vyměnili názory na návrh závazné lhůty splatnosti v délce 30 kalendářních dnů. Měly by být zavedeny mechanismy flexibility, které by řešily různé situace, v nichž podniky působí? Tyto příspěvky budou podkladem pro jednání na budoucích zasedáních pracovní skupiny.
- S ohledem na cíle revize směrnice o opožděných platbách a na související důvody, zejména neexistenci vhodných odrazujících prostředků a nedostatečné donucovací mechanismy, se ministři vyzývají, aby si vyměnili názory na navrhované donucovací orgány. Měly by být – při respektování pravomocí soudů v občanských sporech – zavedeny kontrolní a donucovací mechanismy s cílem snížit počet opožděných plateb v obchodních transakcích?
